

A nemzedékváltás kérdései az ÚMVP tükrében

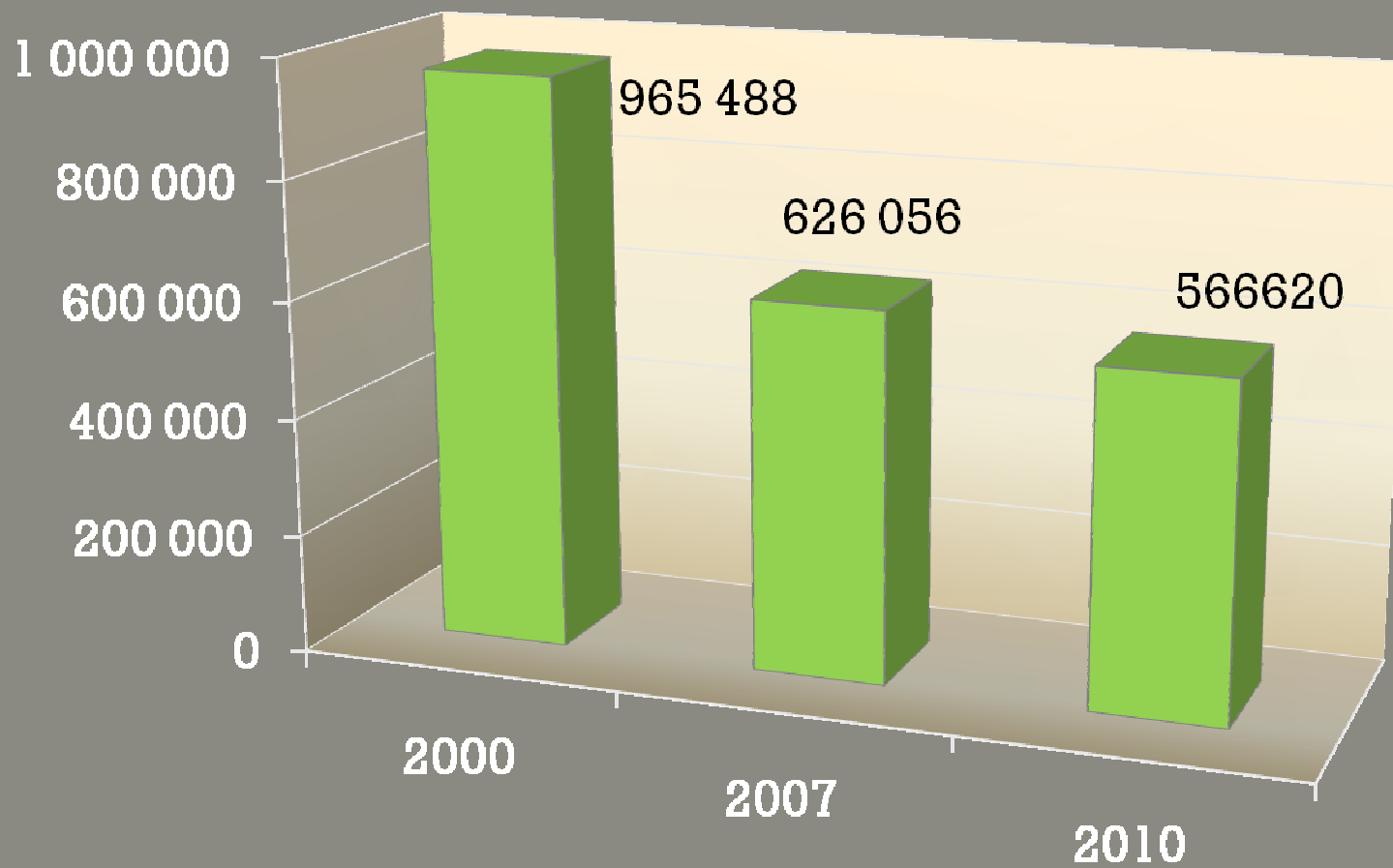
Székely Erika

szekely.erika@aki.gov.hu

**„Rohamosan öregszik a hazai agrártársadalom, ám a lassan nyugdíjba vonuló gazdák, szövetkezeti és cégvezetők helyét csak elvétve veszik át fiatalok, számukra már nem jelent perspektívát a mezőgazdaság”
(Ember és Mihálovits, 2007).**

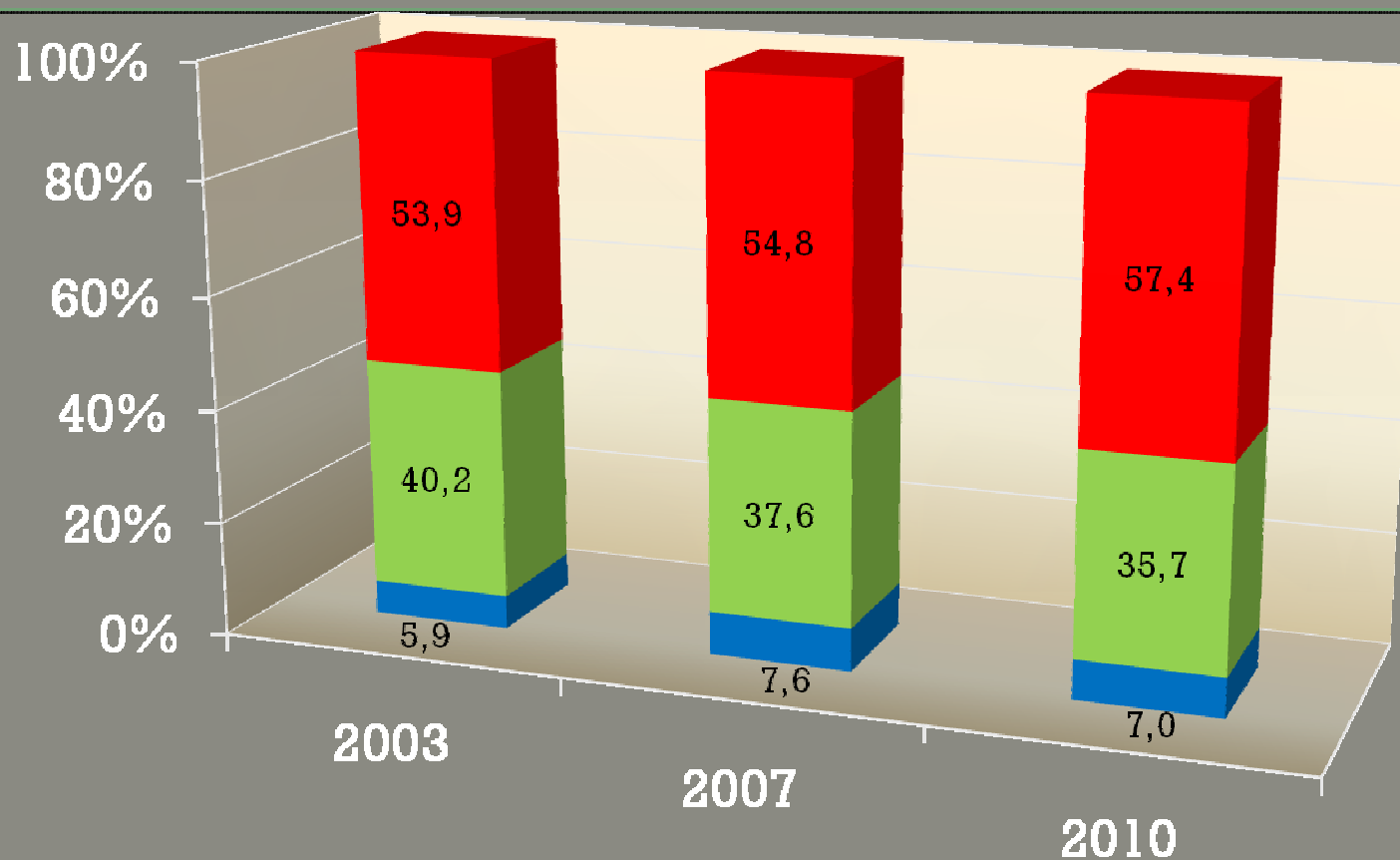
Gazdaságok számának alakulása (db)

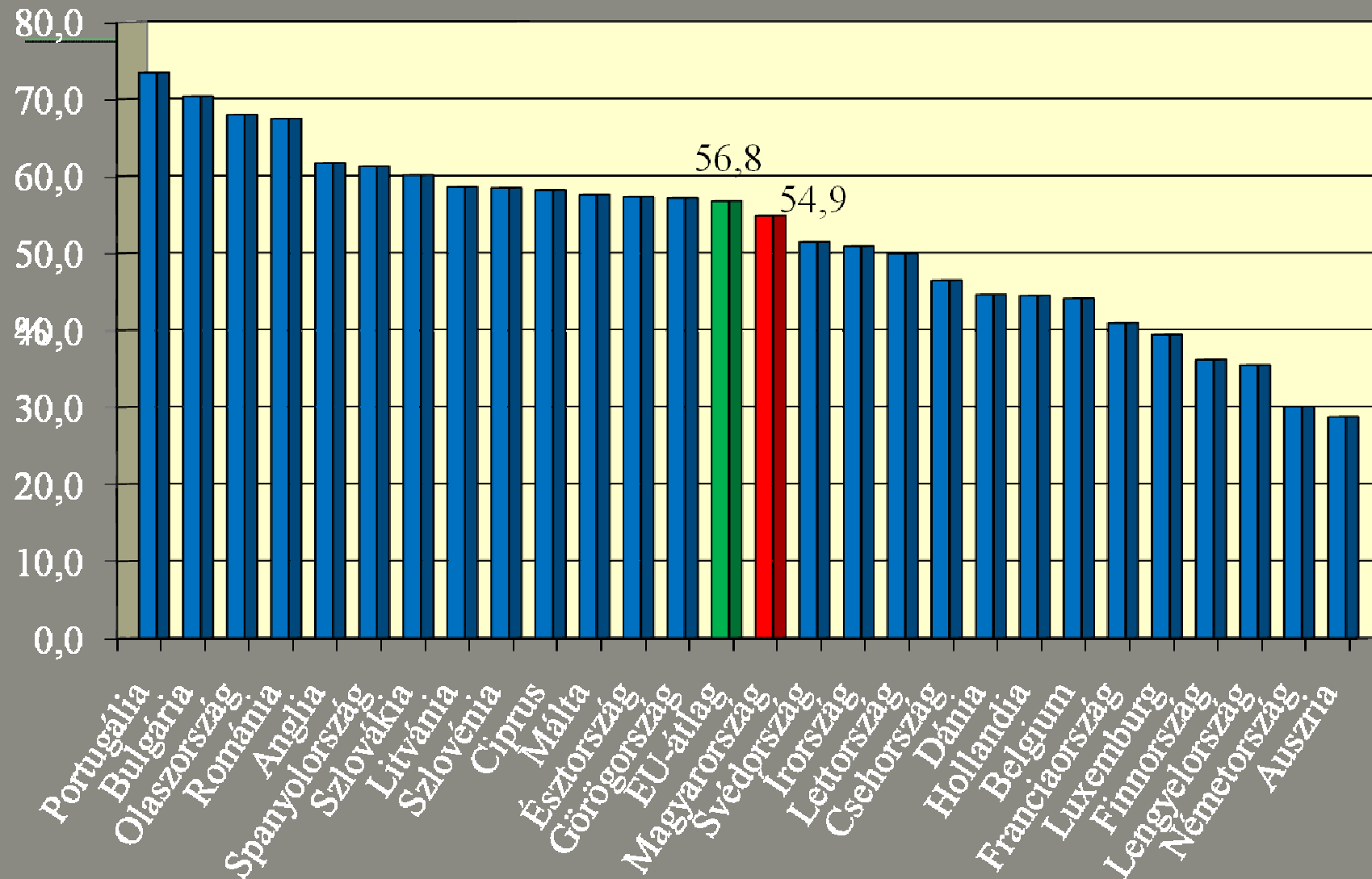
Az egyéni gazdaságok
vezetőinek **átlagéletkora**
2000-2010 között **53-ról 56**
évre nőtt.

Az egyéni gazdálkodók megoszlása korcsoportok szerint (%)

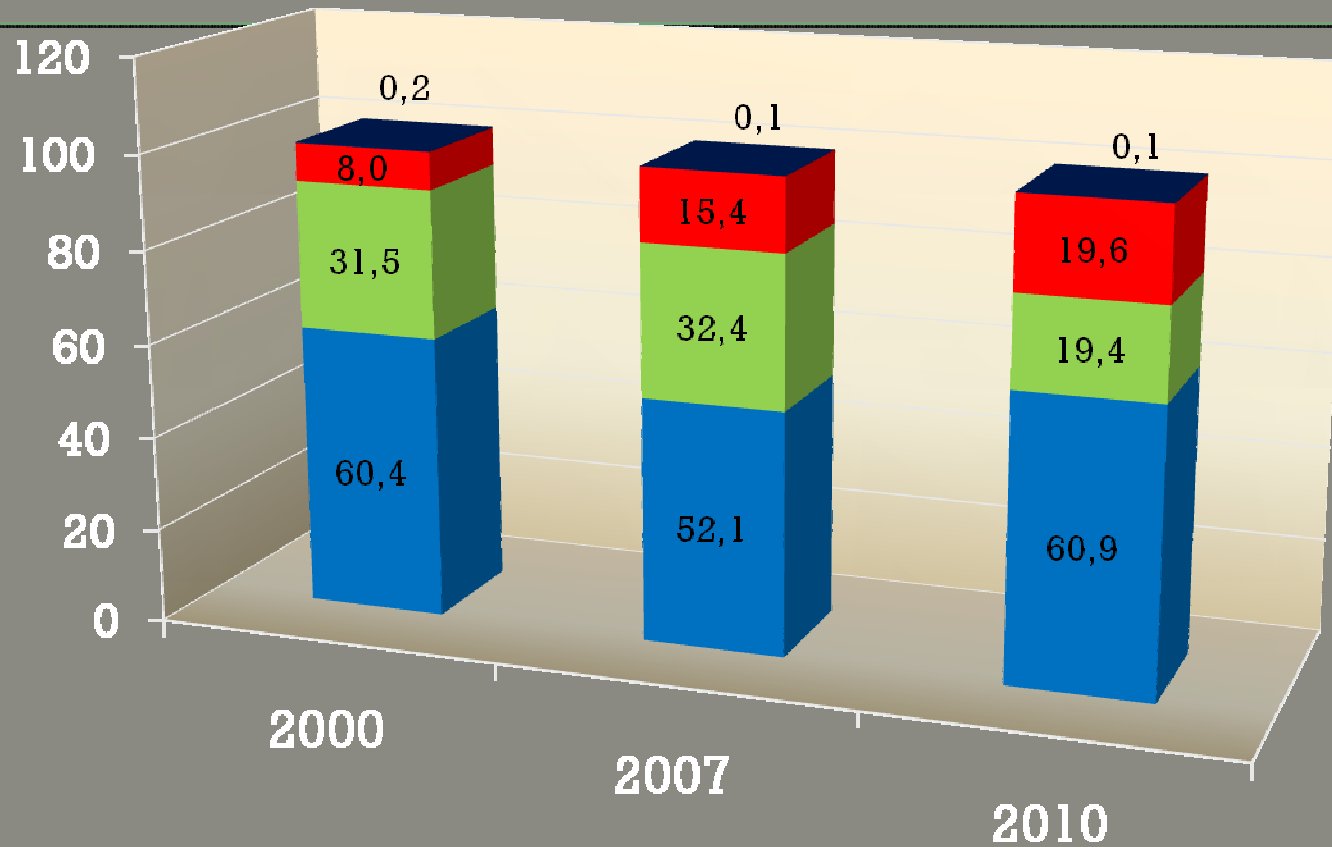

■ 35 év alattiak   ■ 35-54 éves   ■ 55 éven felüli

Az 55 éven felüliek aránya az egyéni gazdálkodók körében az Unió tagországaiban 2007

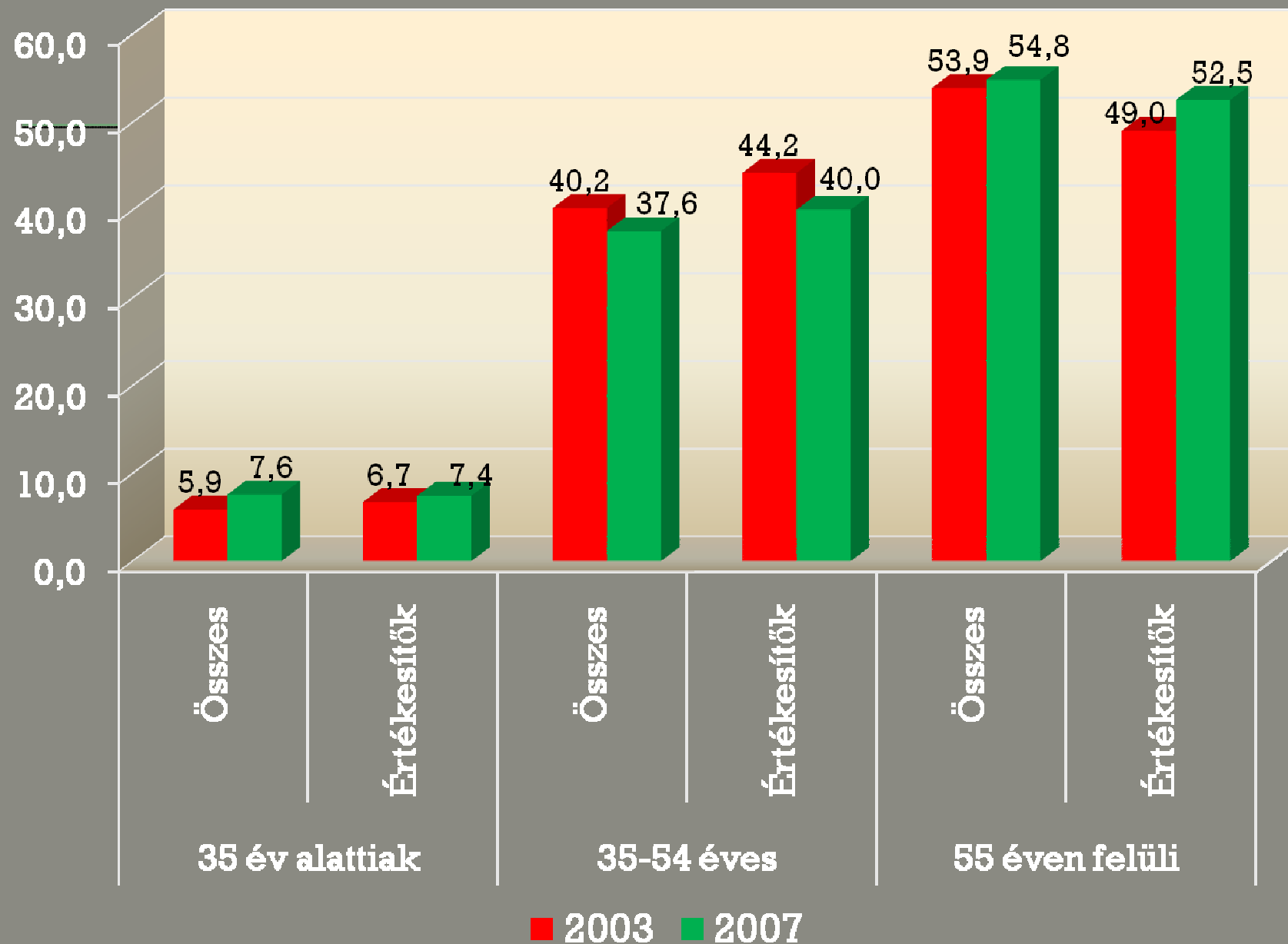
Az egyéni gazdaságok megoszlása gazdasági cél szerint (%)

■ Kizárólag saját fogyasztás

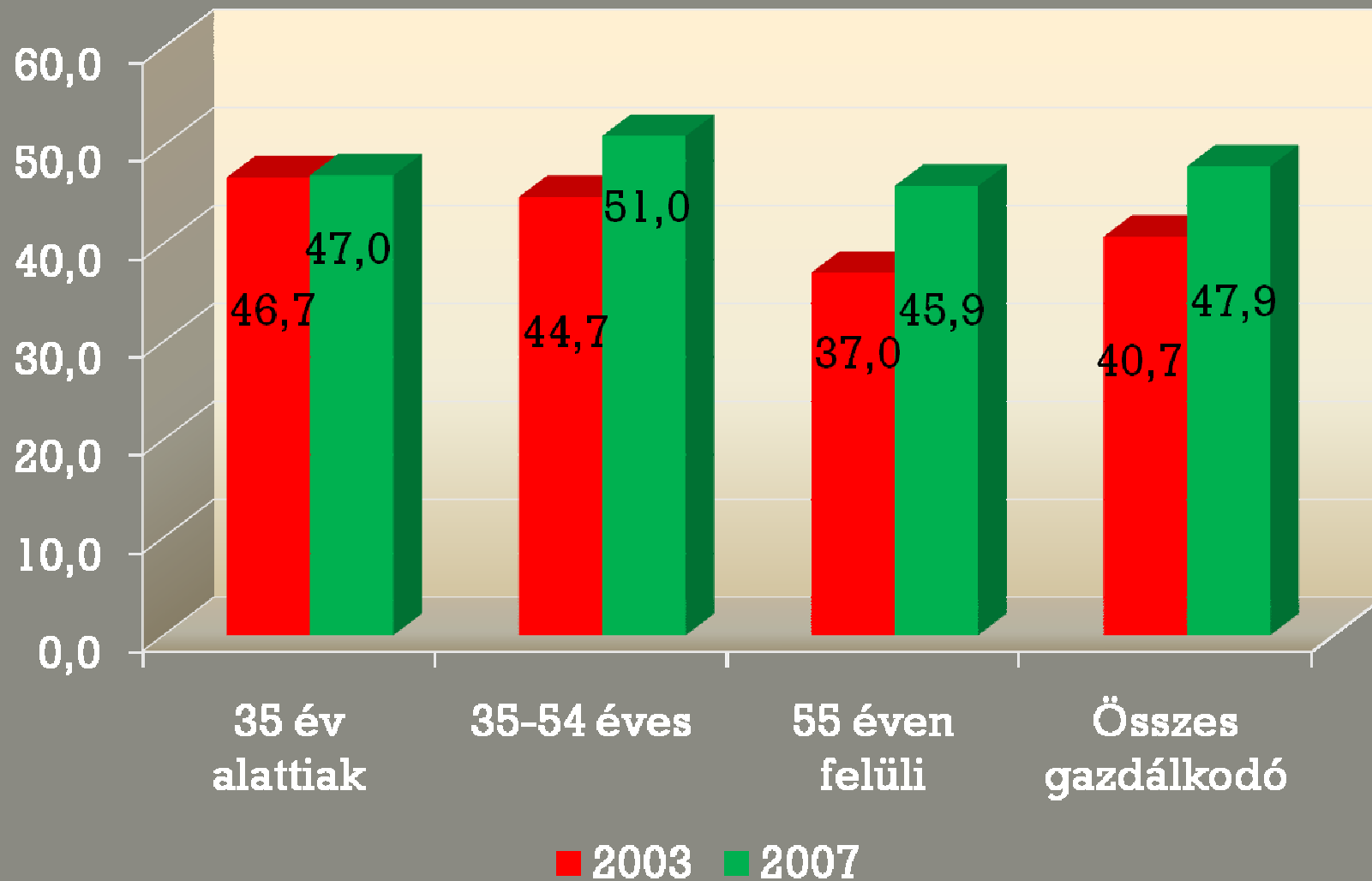
■ Felesleg értékesítése

Egyéni gazdaságvezetők kor szerinti megoszlása (%)

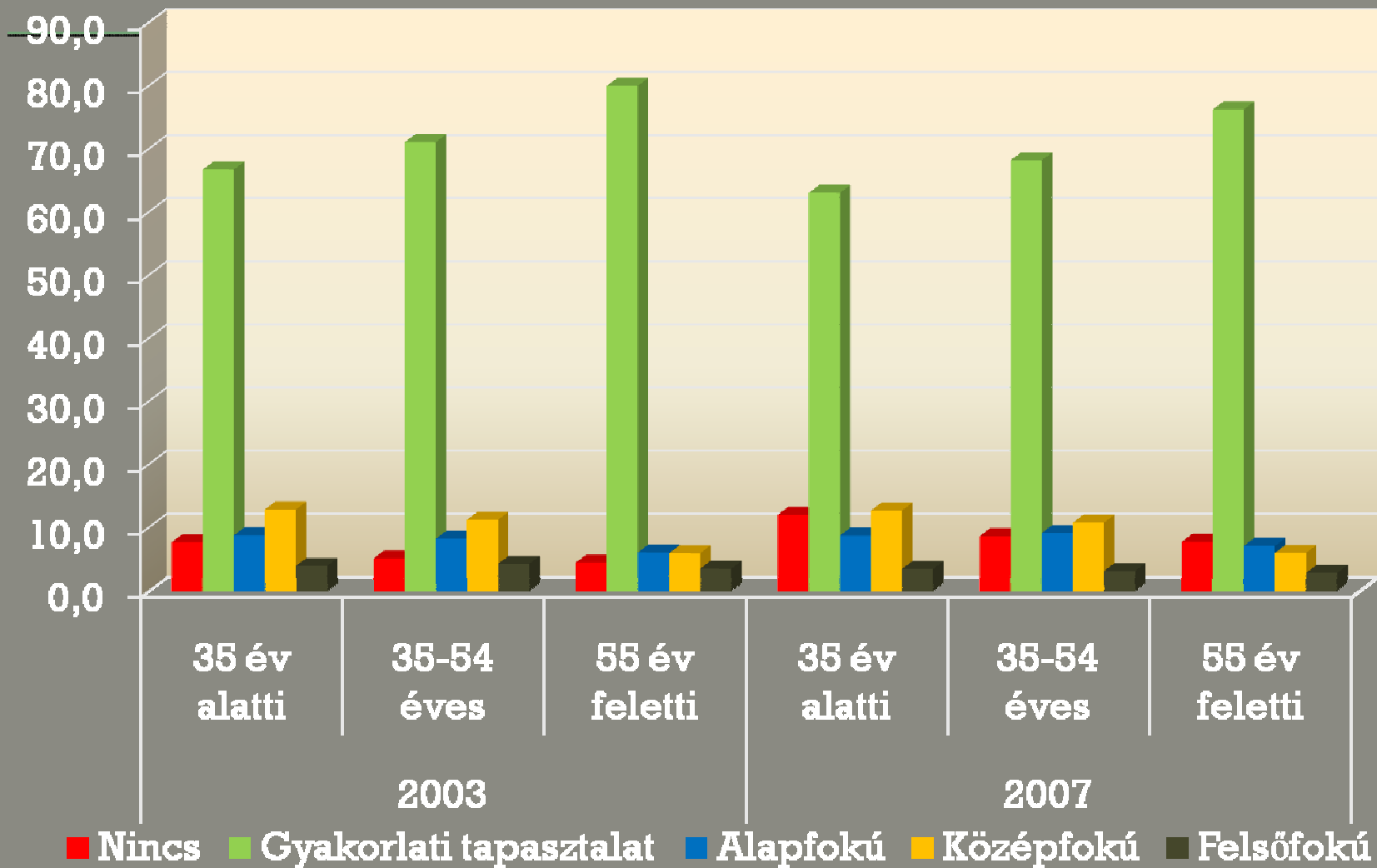

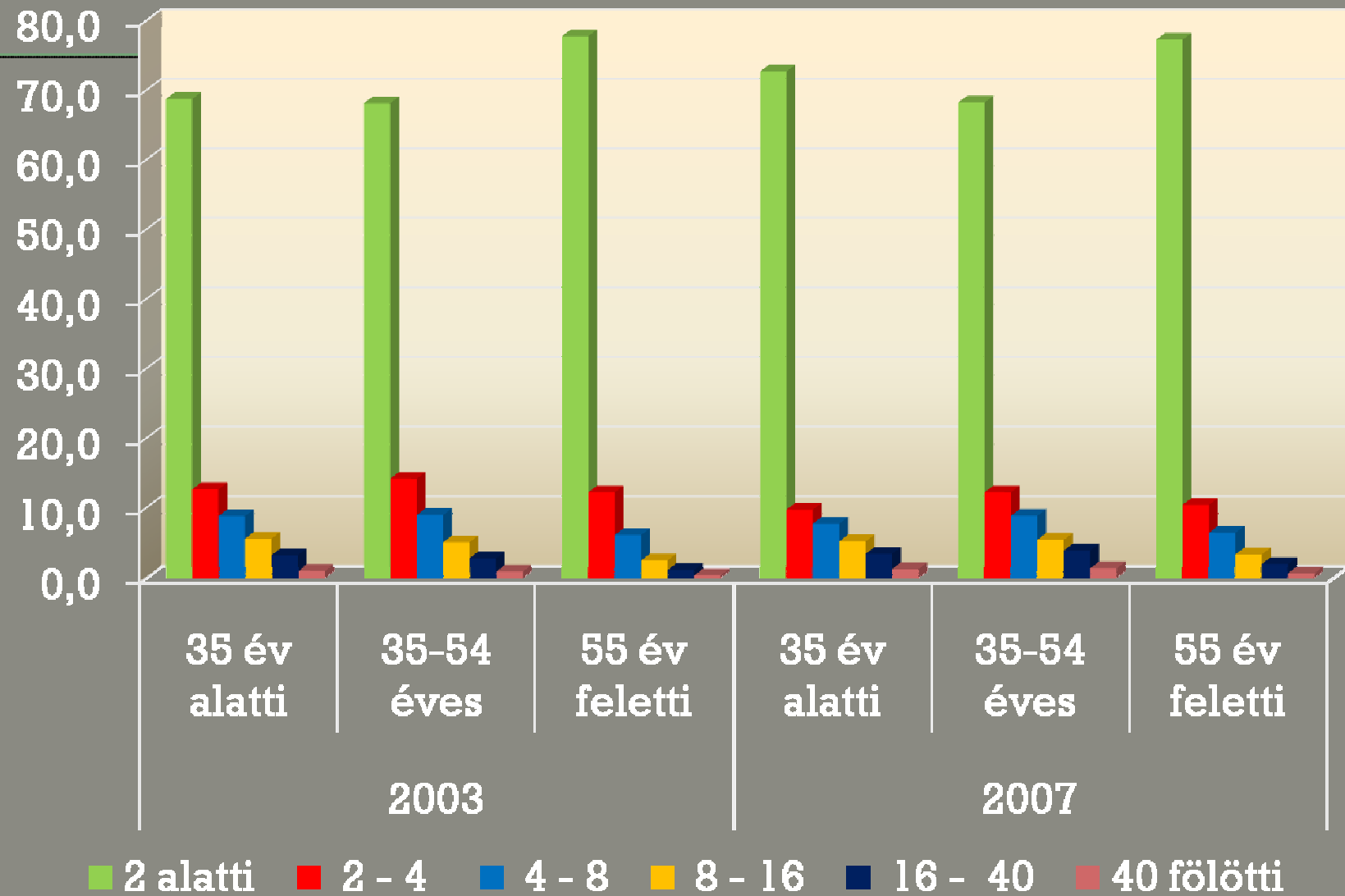
Értékesítést is folytató gazdaságok aránya (%)

Értékesítést is folytató egyéni gazdálkodók mezőgazdasági szakképzettsége (%)

Az értékesítést folytató gazdaságok megoszlása EUME méretkategóriák szerint (%)

Korösszetétel javítása az EU-ban

- **Az Unió tagországaiban a mezőgazdaság vonzóvá tétele inkább a fiatalok bevonásán, támogatásokkal történő ösztönzésén keresztül valósul meg**, az idősebbek kivonulását kevesebb tagország támogatja.
- A 2007-2013 programidőszakban Málta, Hollandia és Szlovákia kivételével **24 tagállamban pályázható a fiatal gazdák induló támogatása, a gazdaságátadás (korai nyugdíjazás) támogatását pedig „csak” 16 tagállam alkalmazza.**
- A hazai gyakorlatban a gazdaságátadás támogatás megvalósulása nehézkes, számos problémába ütközik.
- A fiatal gazdálkodók induló támogatása viszont a kezdetek óta igen népszerű intézkedésnek mutatkozott.

Alapvetően három kérdésre keressük a választ!

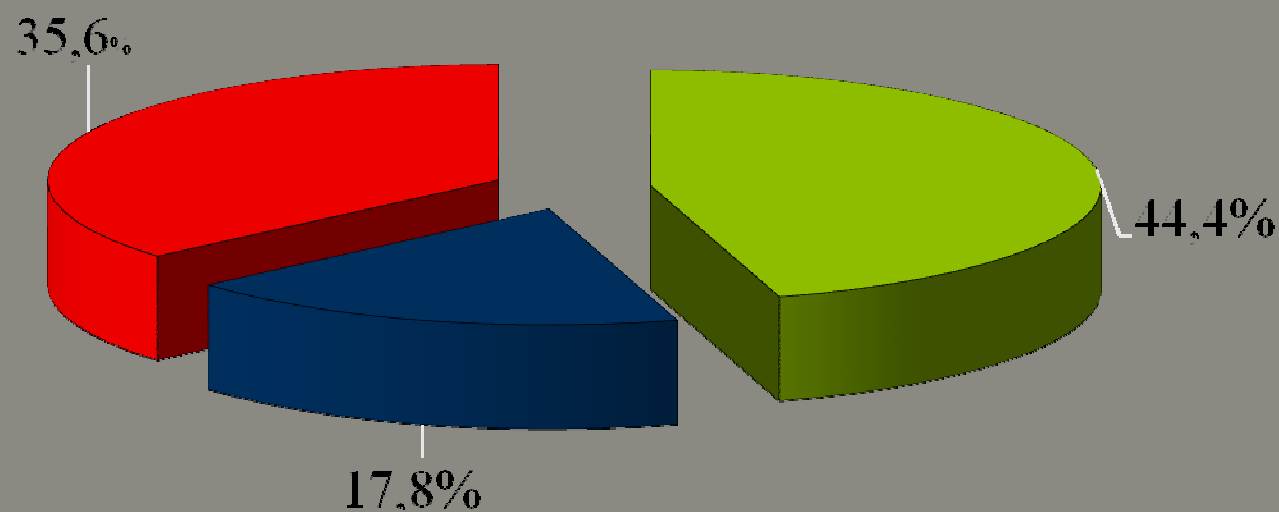
- Mikor?
- Kinek?
- Hogyan?

Mikor?

- 2009-ben, **22 társas és 45 egyéni gazdaság** vezetőjével készített interjúk és kérdőívek alapján.
- A megkérdezett gazdálkodók **átlagéletkora 60 év** volt.
- **Kétharmaduk** úgy nyilatkozott, hogy **öt-tíz éven belül abbahagyja a gazdálkodást** és gazdaságát a fiatal nemzedéknek adja át.

A gazdaságátadási szándék a vizsgált egyéni gazdaságokban

- 5 éven belül
- 10 éven belül
- Még nem foglalkozik a kérdéssel

Kinek és Hogyan a társas gazdaságokban.

- A gazdaságvezetők szerint **a fiatalok nehezen vállalják fel a gazdálkodással járó körülményeket**, a gazdaság vezetésével együtt járó feladatokat, időbeli leterheltséget.
- Számos problémát vet fel a **tulajdonosi érdekeltség hiánya**. A jelentős tulajdoni érdekeltséggel rendelkező kivonuló vezetői réteg vagy megtartja érdekeltségét, vagy a **fiatalok nem rendelkeznek olyan anyagi forrásokkal**, melyek lehetővé tennék tulajdonossá válásukat.
- Egyre többször tapasztalható **mezőgazdaságon kívüli befektetői réteg megjelenése**. Ennek következményeként a mezőgazdaságban egy **tulajdonosi érdekeltség nélküli irányítás alakulhat ki**.

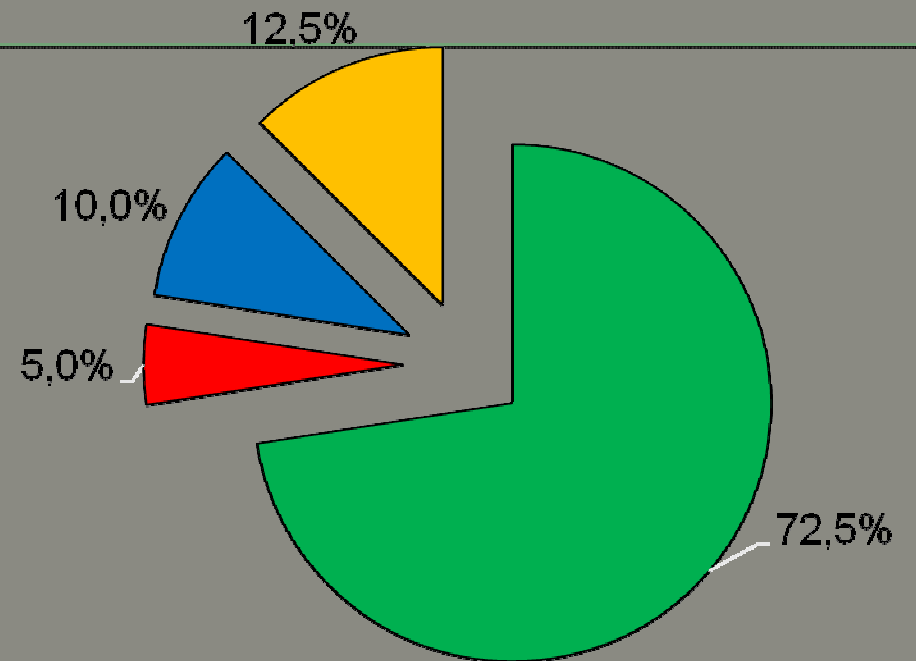
Kinek és Hogyan az egyéni gazdaságokban.

- A gazdasági társaságokkal ellentétben az egyéni gazdaságok zömében az utódgeneráció tudatos felkészítése tapasztalható. A családokban a gyermekek több mint fele (53,2%-a) részesül, vagy részesült valamilyen mezőgazdasági képzésben, és 57,4%-uk jelenleg is tevékenyen részt vesz a gazdálkodásban.
- Legjellemzőbb, hogy földvásárláskor már a gyermek nevére íratják a tulajdont, pályáznak a gazdaságátadást segítő uniós forrásokra. A gazdaságot családon kívüliek átadók a helyi gazdálkodók körében kérdezősködve keresik a lehetséges utódot. Csak 4 gazdaságvezető nem tett semmit az utódlással kapcsolatban.

A fiatal generáció átvételi szándéka

- Átvénné a tulajdont és az irányítást
- Csak a tulajdont venné át
- Nem hajlandó a gazdaság átvételére
- Még nem tudja

A vizsgált **gazdaságok** közel **háromnegyedénél** tapasztalható, hogy valamelyik **gyermek biztosan hajlandó átvenni a gazdaság tulajdonát és irányítását is egyben.**

Kinek és Hogyan az egyéni gazdaságokban.

- Az utóddal rendelkező, gazdálkodással felhagyni szándékozók 90%-a teljes egészében bevonja utódait a döntéseibe, megbeszélik a pénzügyi, stratégiai folyamatokat, tehát a gyermek a gyakorlatban is részt vesz.
- A megkérdezettek a jövőre nézve egyöntetűen a gazdaság stabil működtetését, életképességének fenntartását várják el utódaiktól.

Összegzés

- A társas gazdaságok esetében valóban problémát jelenthet a gazdaságok tulajdonos-vezetőinek utánpótlása, és a gazdaságok kisebb egységekre bomlása, a tulajdonosi és az irányítási funkciók szétválása valószínűsíthető.
- A gazdaságok kisebb egységekre bomlásának, megszűnésének **negatív következménye a munkaerőigény csökkenése**. A gazdaságokból kikerülő munkaerő elhelyezkedési esélyei pedig - főleg a vidéki területeken - általában nagyon rosszak.

Összegzés

- Az egyéni gazdaságok utánpótlása már kedvezőbbnek mutatkozik, de a vizsgált gazdaságok negyedében nem biztosított az utánpótlás.
- Az egyéni gazdaságokban jelentősen megkönnyítheti, felgyorsíthatja a nemzedékváltást a családon belüli gazdaságátadás legnagyobb akadályát jelentő illetékfizetési kötelezettség 2010-től történt megszűnése.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Felhasznált irodalom:

- Ember Z. – Mihálovits A.: Generációváltás az agráriumban. Ki veszi át a stafétát? Haszon Agrár I. évf. 2007/5. szeptember-október,
- Rural development in the European Union Statistical and Economic Information Report 2010. European Union Directorate-General for Agriculture and Rural Development. December 2010.
- Székely E.: Nemzedékváltás a mezőgazdaságban. Agrárgazdasági információk. 2009. 2. szám. AKI.
- Általános Mezőgazdasági Összeírás 2010. adatai . KSH
www.ksh.hu
- Gazdaságszerkezeti Összeírás 2003 és 2007. KSH által szolgáltatott adatok. KSH

-
- A gazdaságok méretét is figyelembe véve pedig elmondható, hogy a **nagyobb gazdaságokban a fiatalok és az idősek száma egyaránt növekedést mutat, az idősebb korosztály növekedési üteme jóval meghaladja a fiatalokét.**
  - A számok tükrében tehát megállapíthatjuk, hogy **az idősebb korosztály esetleges nagyobb létszámú visszavonulása esetén feszültségek jelentkezhetnek a kellő számú utánpótlás hiánya miatt.** Ez pedig valós veszélyforrást jelent a gazdaságok folytonosságát, fennmaradását illetően.
  - *A rendelkezésre álló eszköztár*
  - Ami a korösszetétel javítását, a gazdálkodók gazdaságátadásának megkönnyítését illeti, meg kell állapítanunk, hogy a rendelkezésre álló eszköztár nem kielégítő.
  - **A gazdaság-átadásának jogi háttere sokszor megnehezíti az átadást,** és jelentős anyagi terhet ró az átvevőre.